

แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย
PARTICIPATIVE ADMINISTRATION GUIDELINE FOR
TEACHERS AND EDUCATIONAL PERSONNEL OF
CHILD DEVELOPEMENT CENTERS UNDER
THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN
RATTANAWAPI DISTRICT, NONGKHAI PROVINCE

¹อุษณกร อุปสัย และ ²ชัชจรียา ไบลี

¹Utsanakorn Uppasai and ²Chatjariya Bailee

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

¹utsanakorn_up@gmail.com

Received December 25, 2021; Revised February 12, 2022; Accepted March 10, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความต้องการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 2) เพื่อหาแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย หนองคาย การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2562 จำนวน 84

¹ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² รองศาสตราจารย์ ดร.,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การหาแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย กลุ่มเป้าหมายจำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการอภิปรายกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ (1) ด้านการร่วมรับผิดชอบ (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (3) ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับผิดชอบ มี 5 แนวทาง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มี 4 แนวทาง ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น มี 3 แนวทางและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มี 3 แนวทาง

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม; บุคลากรทางการศึกษา; ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The objectives of this research included: 1) to study the needs for participative administration of teachers and educational personnel; and 2) to find the guidelines for participative administration of teachers and educational personnel in child development centers under the local administrative organizations in Rattanawapi District, Nongkhai Province. The research was divided into 2 phases including: The first phase was to study the needs for participative administration of teachers and educational personnel in child development centers under the local administrative organizations in Rattanawapi District, Nongkhai Province. The sample consisted of 84 teachers and educational personnel in child development centers under the local administrative organizations in Rattanawapi District, Nongkhai Province in the academic year 2019. The tool used for collecting data included a questionnaire. The second phase was to find the guidelines for participative administration of teachers and educational personnel in child development centers under the local administrative organizations in Rattanawapi District, Nongkhai Province. This phase was implemented through focus group discussion with a target group of 9 persons. The results of this research were as follows. 1) The overall needs for participative administration of teachers and educational personnel in child development centers under the local administrative organizations in Rattanawapi District, Nongkhai Province was at a high level and could be chronologically ranked by aspect as follows:

(1) participation in responsibility; (2) participation in operation; (3) a participation in expression of opinion; and (4) a participation in decision making. 2) Guidelines for participative administration of teachers and educational personnel in child development centers under the local administrative organizations in Rattanakosin District, Nongkhai Province included 4 aspects as follows: participation in responsibility with 5 guidelines; participation in operation with 4 guidelines; participation in expression of opinion with 3 guidelines; and participation in decision making with 3 guidelines.

Keywords: Participative Administration; Educational Personnel; Child Development Center

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดหลักการไว้ในมาตรา 8 ว่า การจัดการศึกษาให้ ยึดหลักดังนี้ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 9 ได้บัญญัติว่า การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ 1) มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายใน การปฏิบัติ 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภท การศึกษา 4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และ 6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น การปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูป การศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและ หลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ว่า การศึกษาปฐมนิเทศให้จัดในสถานพัฒนาปฐมนิเทศ ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กก่อนเกณฑ์ของสถานศึกษา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็ก พิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่อ อย่างอื่น (ราช

กิจจานุเบกษา, 2545: 91) และในมาตรา 41 ได้บัญญัติว่าให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นเพื่อลดความซ้ำซ้อนในเรื่องการจัดบริการ สาธารณะด้านการจัดการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก มาตรา 42 กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ ประเมินความพร้อมของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาและมีหน้าที่ประสานส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยต้องประเมินมาตรฐานคุณภาพและช่วยให้เข้าสู่คุณภาพ นอกจากนี้ได้กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรา 16(9) บัญญัติให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและมาตรา 17(6) บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาและมาตรา 30 ให้รัฐถ่ายโอนภารกิจบริหารสาธารณะแก่ท้องถิ่น ช่วยเหลือท้องถิ่น จัดสรรเงินอุดหนุนแก่ ท้องถิ่นตามความจำเป็นและความต้องการจึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ในการจัดการศึกษา (กรมการปกครอง, 2545: 48-50)

ในส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นหน่วยสำคัญที่สุดใน การปฏิบัติการเพื่อให้เด็กก่อนวัยเรียนได้มี การเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้ มีคุณภาพ เป็นเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของเด็ก จึงเป็นหน่วยงานที่รัฐต้องเอาใจใส่และให้การสนับสนุนส่งเสริมทุกเท่าที่พหุวิทยาการในการบริหารจัดการ เพื่อให้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเข้มแข็งในการดำเนินภารกิจในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเจตนารมณ์แห่งชาติได้อย่างสมบูรณ์ โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดการศึกษาให้เด็กก่อนวัยเรียนแล้วส่วนมากจะเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันได้พบว่าในจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดการศึกษาก่อนวัยเรียนอยู่นั้น กำลังประสบปัญหาที่ท้าทายสำคัญคือ การที่มีจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีแนวโน้มที่ได้ปิดตัวลงมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากประชากรในวัยเรียนมีจำนวนลดลงและความนิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนยังสถานศึกษาในตัวเมือง หรือสถานศึกษาในสังกัดของเอกชนมีจำนวนมากขึ้น เนื่องมาจากบริบทที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บางแห่งยังขาดแผนการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน ขาดงบประมาณด้านการจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ด้านต่างๆ ขาดการร่วมมือการจัดการและร่วมตรวจสอบที่มีแนวทางร่วมกัน จึงทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครอง จึงทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหาร โดยให้เป็นรูปแบบการบริหารงานที่มีบุคคลหลายๆ คน เข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติในหน่วยงานหรือองค์กรมีการบริหารจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและยอมรับในเป้าหมายเดียวกันจะช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานขององค์กร (Chris Argyris. 1964: 35 ; อ้างถึงในการตี อนันต์นาวิ. 2552:30-32) การมีส่วนร่วมใน การทำงาน แม้ว่าจะไม่ได้รับมอบหมายให้ทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แต่หากได้รับมอบหมายให้เข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน โดยบุคคลผู้นั้นได้มีส่วนผลักดันให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จ อาจสร้างแรงจูงใจให้ บุคคลนั้นอยากทำงานร่วมกับองค์กรต่อไปเรื่อยๆ (อนิวัช แก้วจำนงค์. 2550: 207) นอกจากนี้ ผู้บริหารควรมีความเชื่อมั่น และไว้วางใจในตัวผู้ร่วมงาน มีความสัมพันธ์โดยส่วนตัวเป็นไปอย่างฉันท์มิตร ระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงาน มีการรับฟังคำแนะนำและความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาทุกระดับ และนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยทุกฝ่ายต่างมุ่งที่จะสนับสนุนความพยายามที่จะให้เป้าหมายขององค์กรสัมฤทธิ์ผลตามที่วางไว้ (Likert. 1997: 211 อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา. 2551: 126) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมยังมีผลต่อ การเพิ่มประสิทธิภาพในการ ทำงานขององค์กรและมีประโยชน์หลายประการ เพราะจะก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหาร และผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร ลดความขัดแย้งในการทำงาน และเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและ กันมากขึ้น สร้างบรรยากาศที่ดีใน การทำงาน ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดี ทุกคนมีงานทำ สร้าง ความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของ องค์กร (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2551: 71)

จากสภาพปัญหาการบริหารภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อหาแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2562 รวมทั้งสิ้น 84 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการร่วมรับผิดชอบ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่ข้อง นำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาสร้างเครื่องมือคือแบบสอบถาม ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ของ กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามคำถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ความต้องการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการร่วมรับผิดชอบ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การหาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยนำข้อมูลจากการศึกษา ความต้องการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ในระยะที่ 1 ใช้เพื่อสร้างเครื่องมือเพื่อหาแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) (รัตนะ บัวสนธิ์, 2556: 96) โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย สรุปสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความต้องการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.34$, S.D.=0.30) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพที่เป็นอยู่ ในระดับมาก โดย ด้านการร่วมรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ($\bar{x}=4.43$, S.D.= 0.36) และ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.38$, S.D.= 0.40) ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น ($\bar{x}=4.31$, S.D.=0.38) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x}=4.24$, S.D.=0.44) เรียงตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ ด้านการร่วมรับผิดชอบ

ลำดับที่ 2 คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

ลำดับที่ 3 คือ ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น

ลำดับที่ 4 คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับผิดชอบ 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานที่ชัดเจนในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษร 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเพื่อความไว้วางใจในการงานกิจกรรมหรือโครงการ 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายใน

และภายนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความไว้วางใจ เชื่อมั่น ในการปฏิบัติงานซึ่งกันและกันภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร่วมกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรม ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือโครงการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมรับรู้ถึงปัญหาและสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้นได้ 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณในการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรม โดยแสดงความคิดเห็นและพิจารณาตามความเหมาะสม ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น 1)ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่างๆภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมแสดงความคิดเห็นในความเหมาะสมของการบริหารจัดการโครงการหรือกิจกรรม 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมแสดงความคิดเห็นต่องบประมาณในการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา และทางแก้ไข ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ 2)ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรคและกำหนดเป้าหมายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ 3)ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถร่วมกำหนดรูปแบบลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งพบประเด็นสำคัญเพื่อนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ความต้องการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคายพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีความต้องการในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องขิตพล สุวรรณผา (2556: 95-104) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมี

ส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ด้านผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความไว้วางใจ ด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ ด้านความผูกพันต่อกัน และรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ และด้านความมีอิสระที่จะรับผิดชอบและความสามารถดูแลตนเองได้ และนิติพงษ์ แก้วกล้า (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มสถานศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับ “มาก” โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการกระจายอำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ 2) ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและรับผิดชอบการดำเนินการ 3) ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านความไว้วางใจ 4) ด้านความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน 5) ด้านความมีอิสระที่จะรับผิดชอบและความสามารถดูแลตนเองได้ และ 6) ด้านความไว้วางใจ ตามลำดับ 2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรกระจายอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงานให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการแสดงออกการตัดสินใจ การให้โอกาสในการจัดการเรียนการสอน 2) ผู้บริหารควรมีบทบาทในการพัฒนาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 3) ควรมีการทำงานเป็นทีมมีส่วนร่วมในการเสนอแนวความคิดเห็น กำหนดทิศทางการศึกษาและมีการวางแผนงานการกำหนดวัตถุประสงค์ 4) ควรมีการกระจายการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป 5) ควรมีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของสมาชิกในองค์กร การเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรด้วยความเต็มใจให้มีการสร้างความสามัคคีขององค์กร และ 6) ควรมีการบริหารงานด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ควรมีการสื่อสารด้านเทคโนโลยี และสอดคล้องกับแนวคิดของลิเคิร์ต (Rensis Likert, 1961: 223) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและการตัดสินใจ กระทำโดยกลุ่มผู้บริหารมีความเชื่อมั่นไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่ การติดต่อสื่อสารไม่เพียงแต่จากบนลงล่าง (downward communication) และจากล่างขึ้นบน (upward communication) แต่ยังมี การติดต่อสื่อสารตามแนวนอน (horizontal communication) ระหว่างเพื่อน ร่วมงานที่อยู่ในระดับเดียวกันในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารไม่เพียงแต่ให้ผลตอบแทนทาง เศรษฐกิจเท่านั้น แต่จะพยายามให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่า พวกเขา

เขามีความสำคัญความเกี่ยวพันระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาจะเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาภายในบรรยากาศของความเป็น มิตรภาพ องค์การที่เป็นทางการและองค์การที่ไม่เป็นทางการจะเข้ากันได้เป็นอย่างดี

2. แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน คือลำดับที่ 1 คือ ด้านการร่วมรับผิดชอบ ลำดับที่ 2 คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ลำดับที่ 3 คือ ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น และลำดับที่ 4 คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะเห็นได้ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการร่วมรับผิดชอบมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธีระ รุญเจริญ (2550: 206-207) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในองค์กรจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผู้ร่วมงานไม่สนใจหรือไม่ได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การที่จะกระตุ้นเตือนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความสนใจได้นั้น จะต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่บุคคลเหล่านั้น การมอบหมายให้ทำตามความถนัดและความสนใจ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ร่วมงานได้เกิดความรู้สึกกระตือรือร้นและเกิดสำนึกว่าได้มีส่วนร่วมใน การบริหารขององค์กร ความสำเร็จขององค์กร การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นจากการสร้างสถานการณ์ให้เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาความเป็นไปได้จากสิ่งแวดล้อมในขณะนั้นชูเกียรติ โพธิ์มัน (2548 :15) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนหรือครูเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นผู้มีอิทธิพลต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง จึงมีความคาดหวังต่อ ลักษณะการเป็นผู้สอนที่ดีโดยเสมอมา เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน เริ่มตั้งแต่พื้นฐานที่ผู้สอน ควรเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดีโดยมีการแสดงออกทั้งทางกายและความคิดเห็นที่ดี เช่น เจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความเมตตา มีความยุติธรรม การมีจิตใจหรืออารมณ์ที่ดี มั่นคง และใจกว้าง เป็นต้น นอกจากนี้ผู้สอน จะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพได้แก่ ความรู้ คือ ต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน เข้าใจหลักสูตร เป็นอย่างดี มีความเข้าใจต่อผู้เรียนและมีความรู้ทางทฤษฎีการศึกษาและการวิจัยด้านความสามารถที่จำเป็น คือ ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน มีทักษะในการ ถ่ายทอดที่ดี มีทักษะและเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนและความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเป็นด้านที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องการมีส่วนร่วมในลำดับรองลงมาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติพงษ์ แก้วกัลยา (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มสถานศึกษาที่ 15 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับ“มาก”โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงตามลำดับดังนี้ 1) ด้านการกระจาย

อำนาจและการให้อำนาจในการตัดสินใจ 2) ด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและรับผิดชอบการดำเนินการ 3) ด้านการให้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและทันสมัยต่อทุกคนที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านความไว้วางใจ 4) ด้านความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของของหน่วยงานร่วมกัน 5) ด้านความมีอิสระที่จะรับผิดชอบและความสามารถดูแลตนเองได้ และ 6) ด้านความไว้วางใจ ตามลำดับ 2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรกระจายอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงานให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการแสดงออกการตัดสินใจ การให้โอกาสในการจัดการเรียนการสอน 2) ผู้บริหารควรมีบทบาทในการพัฒนาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 3) ควรมีการทำงานเป็นทีมมีส่วนร่วมในการเสนอแนวความคิดเห็น กำหนดทิศทางการศึกษาและมีการวางแผนงานการกำหนดวัตถุประสงค์ 4) ควรมีการกระจายการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป 5) ควรมีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นของสมาชิกในองค์กร การเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรด้วยความเต็มใจให้มีการสร้างความสามัคคีขององค์กร และ 6) ควรมีการบริหารงานด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ควรมีการสื่อสารด้านเทคโนโลยี

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ความต้องการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับความต้องการ คือ ด้านการร่วมรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

แนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับผิดชอบ มี 5 แนวทาง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มี 4 แนวทาง ด้านการร่วมแสดงความคิดเห็น มี 3 แนวทางและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2545). *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น*. ม.ป.ท.: จันทราณี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.
- จิตพล สุวรรณผา. (2556). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชูเกียรติ โพธิ์มัน (2548), *นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา*. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2547). *การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นิติพงษ์ แก้วกล้า. (2556). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มสถานศึกษาที่ 15 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. (2545, 19 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 119 (ตอนที่ 123 ก), กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2552). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มนตรี.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2555). *วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการดำเนินงานขององค์คณะบุคคลและการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อนิวัช แก้วจำนงค์. (2550). *การพัฒนาองค์การ Organizational Development*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Likert, Rensis. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill.